

Nový, nebo dvojitý pohled na dějiny?

Několik zkušeností s tvorbou nadnárodních učebnic dějepisu

Zdeněk Beneš

Ústav českých dějin FF UK Praha

zdenek.benes@ff.cuni.cz

PROČ „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE?

Móda?
Potřeba?
Naděje?

PROČ „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE I MÓDA?

1/ČETNOST TAKOVÝCH UČEBNIC
DNES

2/ZÁJEM VEŘEJNOSTI A POLITIKY O
NĚ

PROČ „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE II

Potřeba?

- 1/ idea evropanství
- 2/ překonávání národních předsudků a stereotypů
- 3/ „vyrovnávání“ se s vlastní národní historií

PROČ „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE III

Naděje?

Historie nadnárodních učebnic není v Evropě nijak nová, začíná roku 1925. Ke zkušenostem z I. sv. války pak přibyly i zkušenosti z hospodářské krize, II. sv. války a bipolárního rozdělení světa.

UNESCO - katalyzátor činnosti na tvorbě takových učebnic

Integrující se západní Evropa tu měla časový náskok, byl ale limitovaný. Snahy se omezovaly na svět „před“ železnou oponou.

Přelom 80. a 90. let 20. stol. ale tento pohled rychle a radikálně proměnil.

CO JE NADNÁRODNÍ UČEBNICE?

- Učebnice, která zahrnuje dějiny více jak jednoho státu/národa.
- Ale jak??
- Je zřejmé, že nelze ignorovat jednotlivé národní/státní dějiny.

KONCEPCE „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE

- Je možná jednotná celoevropská učebnice dějepisu?

Krach Deloucheových Dějin Evropy (1979 – 1992)

Možná obava: sterilní, bezpohlavní, konkrét a emocí zbavené abstrahující dějiny.

Je oprávněná?

METODOLOGICKÉ ZÁSADY TVORBY „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE

1/ Projev velkých dějin v dějinách malých

V národních/státních, lokálních, rodinných, osobních, dějinách se konkretizují velké dějiny jedinečným, neopakovatelným, způsobem, v němž se dějiny „dělají“ emocionálně podloženým způsobem.

2/ Jasná koncepce učebnice

- Její geografický horizont
- Její časový horizont

Jak toho dosáhnout?

MOŽNÁ HIERARCHICKÁ STRUKTURA TEXTU UČEBNICE

<p>Evropské dějiny (globální dějiny)</p>	<p>Regionální dějiny</p>	<p>„Dvojí“ národní dějiny</p>	<p>Dílčí vybraná témata, vycházející z národních dějepisných kurikul</p>
--	--------------------------	---------------------------------------	--

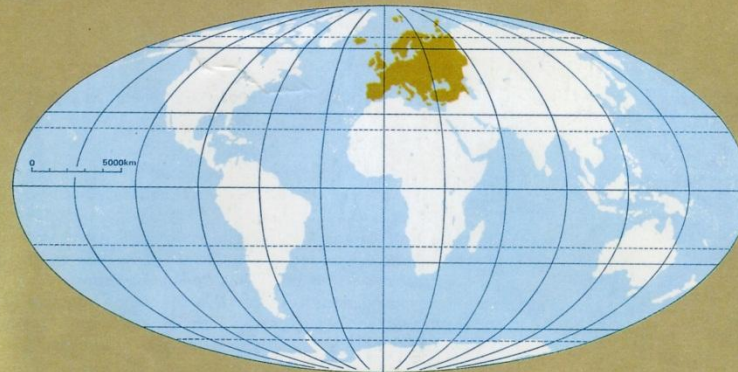
Falk Pingel (Hrsg.)

Macht Europa Schule?

Die Darstellung Europas in Schulbüchern
der Europäischen Gemeinschaft

PRÉSENTATION DE L'EUROPE

L'Europe, continent de dimensions
modestes, est une péninsule soudée à
l'Asie.

1 à 3

Pénétrée de toutes parts par la mer, elle offre
une très grande variété de reliefs.

Inhalt

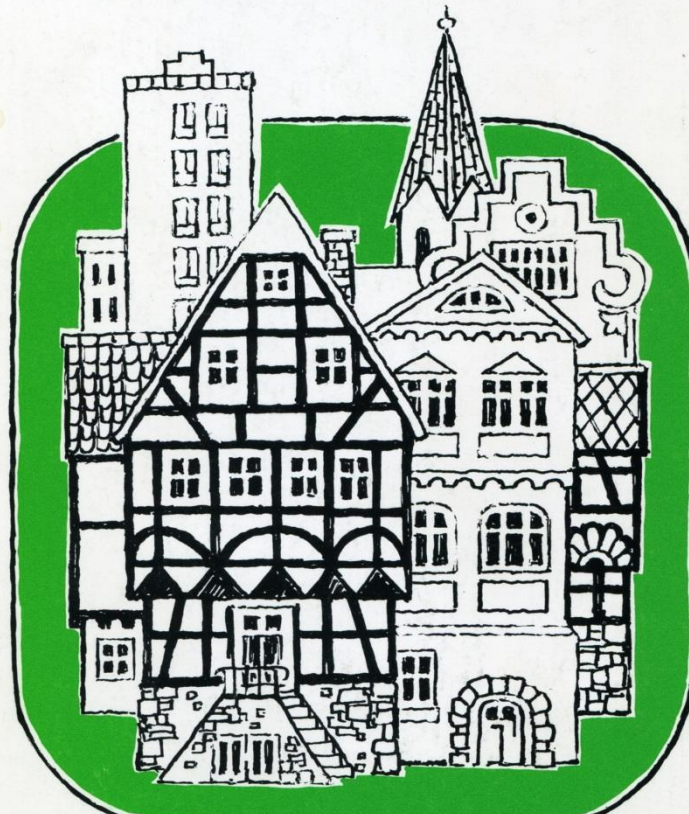
<i>Falk Pingel</i> Europa im Schulbuch – Einleitung	VII
<i>Jean-Michel Leclercq</i> Die europäische Dimension im Geschichtsunterricht und in der staatsbürgerlichen Erziehung	1
<i>Rolf Westheider</i> Europa ist nicht Europa – Zur Geschichte einer verhinderten Identität. Die Darstellung Europas in ausgewählten Geschichtslehrbüchern der Bundesrepublik Deutschland	15
<i>Günter Kirchberg</i> Europa in deutschen Geographielehrbüchern	63
<i>K. Peter Fritzsche</i> Europa in deutschen Politiklehrbüchern	81
<i>Evelyne Brandts</i> Europa in ausgewählten Geographielehrbüchern Frankreichs	95
<i>Michael Jeismann</i> Nationalgeschichte als Illustration des Europäischen. Die Darstellung Europas in französischen Schulgeschichtsbüchern	105
<i>Luigi Cajani</i> Das Bild Europas in italienischen Schulbüchern für die Fächer Geschichte, Geographie und Staatsbürgerkunde	123
<i>Rafael Valls</i> Spanische Dimensionen des Citoyen: Europa, Nation, Region. Das Europabild in spanischen Schulbüchern für „Sozialkunde“ (Geschichte, Geographie und Staatsbürgerkunde)	193
<i>Eva Kolinsky</i> Europa als Abstieg. Eine Untersuchung zum Europabild im Schulbuch für den Geschichtsunterricht in Großbritannien	217
<i>Falk Pingel</i> Befunde und Perspektiven – eine Zusammenfassung	263
Autorenverzeichnis	294
Farbtafeln	295
	V

Ernst Hinrichs (Hrsg.)

Regionalität

Der „kleine Raum“
als Problem der internationalen Schulbuchforschung

Inhalt

I.

<i>Ernst Hinrichs</i>	
Zur Einführung	7

II.

<i>Wilfried von Bredow</i>	
Zwischen Apokalypse und Idyll. Chance und Gefahren einer kleinräumigen Perspektive für die politische Kultur	21
<i>Hans-Peter Meier-Dallach</i>	
Regionale Strukturen und Identität in der Soziologie	33
<i>Hans-Dieter Schmid</i>	
Heimatgeschichte und Regionalgeschichte in der DDR	47
<i>Rainer Riemenschneider</i>	
Vom Planungsraum zur Gebietskörperschaft. Regionenbildung als Element einer sich wandelnden politischen Kultur in Frankreich	69

III.

<i>Victor Schmid-Kaiser</i>	
Heimat, „kleiner Raum“ und politische Identität im Schweizer Geschichtsunterricht der Volksschule	75
<i>Michael Williams</i>	
Regional Identification in Curricula and Textbooks in Geography and History Teaching in England, with particular reference to the Greater Manchester Region	87
<i>Hartmut Voit</i>	
Historisches Lernen am Nahräum. „Regionalität“ in Geschichtsbüchern für die Mittelstufe des Gymnasiums in Bayern ...	97
<i>Ulrich Schröder</i>	
„Heimat“ und „Region“ im Geschichtsunterricht der Sekundarstufe I	109

IV.

<i>Ernst Hinrichs</i>	
Regionalgeschichte – Heimatgeschichte – Politische Landes- geschichte. Dokumentation zu ausgewählten Rahmenrichtlinien, Lehrplänen und Erlassen der Länder der Bundesrepublik Deutschland	123
Verzeichnis der Tagungsteilnehmer	151

Markus Furrer

Die Nation im Schulbuch – zwischen Überhöhung und Verdrängung

Leitbilder der Schweizer Nationalgeschichte in Schweizer
 Geschichtslehrmitteln der Nachkriegszeit und Gegenwart

METODICKÉ PROBLÉMY TVORBY „NADNÁRODNÍ“ UČEBNICE

1/ Komu je učebnice určena?

- Učiteli či žákovi?

2/ Kdo ji má psát?

- Kapitola má mít jednoho, dva, čí více autorů?

(Stylová jednotnost)

3/ Didaktický aparát a jeho metodické zpracování

ZÁVĚRY (?)

Tedy:

Dvojí, nebo „nové“ dějiny?

Přechod od mnohdy konfrontačního pohledu na vzájemné dějiny k průhledu hlubšímu na sebe sama a na nás oba z jiné perspektivy.

To nemusí znamenat odstranění rozdílností, ale umožňuje pochopit je v širších a hlubších souvislostech. A to i ve zcela aktuálních soudobých dějinách, naší aktuální přítomnosti, kde nejspíš rozdílné interpretace odstranit prostě nelze.